

OSALLISUUDEN MENETELMÄPANKKI

Vantaan kaupunki

Menetelmäpankin kuvaus

Tervetuloa selaamaan osallisuuden menetelmäpankkia! Menetelmäpankkiin on koottu erilaisia menetelmiä, joita voi hyödyntää osallisuuden ja asukasvuorovaikutuksen toteuttamisessa. Lapsiystävällinen kunta -logosta tunnistat erityisesti lapsille ja nuorille sopivat menetelmät.

Sivuilta 4 ja 5 löytyvät aakkosellinen ja teemottainen hakemisto menetelmistä.

Pankki laadittiin kaupungin työntekijöille, mutta on nyt julkaistu myös järjestöjen ja muiden sidosryhmien hyödynnettäväksi.

Kommentteja tai lisättävää pankkiin? Ota yhteyttä: osallisuuskoordinaattorit@vantaa.fi!

Vantaan osallisuustyöhön ja Osallistuva Vantaa -ohjelmaan voit tutustua [nettisivuillamme](#).

Osallisuuden hyvät käytännöt lasten ja nuorten kanssa

Osallisuuden toteutuminen edellyttää tiedon dialogista rakentamista yhdessä ammattilaisten ja huoltajien kanssa sekä moninaisten osallistumisen väylien tarjoamista taustoiltaan, valmiuksiltaan ja kiinnostuksiltaan erilaisille lapsille ja nuorille. Lapsia ja nuoria voidaan kannustaa vaikuttamiseen tunnustamalla heidän asiantuntijuutensa yhtä arvokkaaksi kuin aikuisten.

- Ole kiinnostunut
 - Kysy, kuuntele, toimi ja muuta käytäntöjä
 - Viesti selkeästi käytännöistä ja muutoksista
 - Tuki kommunikoinnissa: kuvat, sanaton vuorovaikutus, monikielisyys, mahdollisuus käyttää omaa äidinkieltä
- Lapsen toimijuuden vahvistaminen
 - Ikätasoinen toteutus
 - Osallistuminen aina vapaaehtoisista
 - Lapset ja nuoret saavat itse asettaa tavoitteet tai arvioivat tekemistä.
 - Oppilaat ja opiskelijat mukana suunnitelmien päivittämisessä
 - Kirjaukset tehdään yhdessä lapsen tai nuoren kanssa
 - Yhdessä tekeminen
- Rutiinit arjessa: esim. aamupiiri tai kuulumiskeskustelut

Tutustu myös: [Lasten osallistumisen etiikka](#)

Sisällysluettelo aakkosittain

[Aktiivinen kuuntelu](#)

[Aloitelaatikko ja –kokous](#)

[Alueelliset uutiskirjeet](#)

[Asukasraati](#)

[Edustuksellinen osallisuus](#)

[Empatiakartta](#)

[Erätauko-dialogi](#)

[Havainnointi](#)

[Huomaa minut!](#)

[Jalkautuminen](#)

[Kahvilatyöskentely](#)

[Kuvakyselyt ja –palaute](#)

[Kevennetty osallistuva budjetointi](#)

[Kokemusasiantuntijat](#)

[Open Space –työpajamenetelmä](#)

[Palautehaastattelu](#)

[Palautekysely](#)

[Sadutus](#)

[Teemakävelyt](#)

[Toiminnallinen tiedonkeruu](#)

[Tulevaisuuden muistelu](#)

[Verkkokeskustelu](#)

[Vertais- ja vapaaehtoistoiminta](#)

[Yhteistyö koululuokan kanssa](#)

[Yhteistyö päiväkotiryhmän kanssa](#)

[Yhteisötaide](#)

Sisällysluettelo teemoittain

Tiedon kerääminen

[Aktiiviinen kuuntelu](#)

[Aloitelaatikko ja –kokous](#)

[Empatiakartta](#)

[Havainnointi](#)

[Jalkautuminen](#)

[Kuvakyselyt ja –palaute](#)

[Palautehaastattelu](#)

[Palautekysely](#)

[Toiminnallinen tiedonkeruu](#)

[Sadutus](#)

[Verkkokeskustelu](#)

[Kevennetty osallistuva budjetointi](#)

[Kokemusasiantuntijat](#)

Suunnittelu, ymmärryksen lisääminen,
dialogi

[Asukasraati](#)

[Erätauko-dialogi](#)

[Kokemusasiantuntijat](#)

[Tulevaisuuden muistelu](#)

Toiminnalliset menetelmät

[Jalkautuminen](#)

[Teemakävelyt](#)

[Toiminnallinen tiedonkeruu](#)

[Vertais- ja vapaaehtoistoiminta](#)

[Yhteisötaide](#)

Työpajamenetelmät

[Kahvilatyöskentely](#)

[Open Space –työpajamenetelmä](#)

[Palautehaastattelu](#)

[Tulevaisuuden muistelu](#)

Erityisesti lapsille sopivia menetelmiä

[Aktiivinen kuuntelu](#)

[Aloitelaatikko ja –kokous](#)

Edustuksellinen osallisuus

[Havainnointi](#)

[Huomaa minut!](#)

[Jalkautuminen](#)

[Kuvakyselyt ja –palaute](#)

[Sadutus](#)

[Teemakävelyt](#)

[Toiminnallinen tiedonkeruu](#)

[Vertais- ja vapaaehtoistoiminta](#)

[Yhteistyö koululuokan kanssa](#)

[Yhteistyö päiväkotiryhmän kanssa](#)

[Yhteisötaide](#)

Viestintä

[Alueelliset uutiskirjeet](#)

Aktiivinen kuuntelu

Kohderyhmä:	Kaikki
Kesto:	Valittavissa
Monikielisyys:	Kielitaidon mukaan tai tulkattuna
Lisätietoa:	Freese: Aktiivinen kuuntelu Kuuntymysvanhemmuusperheet ry: Aktiivinen kuuntelu
Näin toteutat:	

Aktiivinen kuuntelu on tapa pyrkiä kuulemaan toista ihmistä siten, että hän kokee tulevansa ymmärretyksi. Aktiivinen kuuntelu antaa toisen tunteille tilaa tulla kuulluiksi, auttaa löytämään ongelmien juurisyitä, rakentaa luottamusta ja antaa mahdollisuuden oppia toisesta lisää. Aktiivinen kuuntelu rakentaa psykologista turvallisuutta: eli tilan jossa toinen ihminen kokee, että hän, hänen tunteensa ja näkökulmansa ovat tervetulleita. Toisinaan ihminen ei itsekään tunnista tai osaa nimetä, mikä häntä vaivaa. Silloin on mahdollista selvittää tunnetilan syy aktiivisen kuuntelun keinoin. Aktiivisen kuuntelun avulla ei ole tarkoitus tarjota ratkaisuja tai antaa ohjeita, saati saada ihmistä toimimaan toistentoiveiden mukaisesti.

Aktiivisessa kuuntelussa kuunnellaan mitä toinen ihminen sanoo, tulkitaan viesti ja tunne sen takana ja sanoitetaan se ääneen. Sanoittaessa toistetaan, mitä toinen sanoo, ja annetaan hänen jatkaa aiheesta valitsemaansa suuntaan. Kun tiivistetään omin sanoin, mitä on kuultu, toinen saa mahdollisuuden korjata sekä kokea tulleen kuulluksi. Esimerkiksi lapsi voi sanoa: "Mä en uskalla pyöräillä kouluun", kuuntelija: "Sua pelottaa kouluun pyöräily", "Joo, kun mä pelkään, että joku auto tulee suojatielle". Usein kertojaa helpottaa tilanteessa se, että häntä ymmärretään. Ihminen voi keksiä ratkaisut itse, mutta aktiivisen kuuntelun jälkeen niitä voidaan etsiä myös yhdessä.

Aktiivista kuuntelemista voi olla hiljaa kuunteleminen, kun osoitetaan sanattomasti läsnäoloa. Avoimet kehotukset, kuten "Kerro lisää", "Olen kuulolla" tai "Jatka vain", antavat selkeän mahdollisuuden jatkaa mihin vain suuntaan. Samalla ilmaistaan aktiivisesti läsnäoloa ja kiinnostuneisuutta.

Aloitelaatikko ja -kokous

Kohderyhmä:	Lapset, nuoret ja aikuiset
Kesto:	1-2h/kuukausi
Monikielisyys:	Aloitteet voidaan kääntää ja kokous tulkata
Lisätietoa:	esim. https://opinkirjo.fi/luokkavaltuusto/
Näin toteutat:	

Eri tiloissa ja yhteisöissä – luokassa, nuorisotilalla, palvelutalolla, asukastilassa tms. – voi olla esillä fyysinen aloitelaatikko. Aloitelaatikon aloitteet käsitellään säännöllisin väliajoin yhdessä tilan käyttäjien tai yhteisön jäsenten kanssa (esim. luokkakokous/valtuusto, kouluparlamentti, tilakokous). Kokouksessa päätetään, mitä aloitteita edistetään, miten, kuka ja milloin. Aloitteista syntyneestä kehittämisestä on hyvä myös viestiä niille, jotka eivät kokoukseen pääse. Laatikon voi askarrella ja koristella yhdessä käyttäjien kanssa.

Sovellus: Yhdistä osallistuvaan budjetointiin.

Sovellus: Sähköinen aloitelaatikko (virtuaalinen muistilappuseinä, tietty sähköposti...).

Sovellus: Aloite/ideapuu (askarrellaan seinälle puu ja lehtiin saa kirjoittaa aloitteita)

Alueelliset uutiskirjeet

Kohderyhmä:	Uutiskirjeiden tilaajat
Kesto:	Valittavissa, lähetys kerran kuukaudessa
Monikielisyys:	Ruotsiksi Vanda Nytt -uutiskirje
Lisätietoa:	Osallisuuskoordinaattorit@vantaa.fi
Näin toteutat:	

Alueelliset uutiskirjeet ilmestyvät kuukausittain (heinäkuuta lukuunottamatta). Kirjeissä on tietoa eri asuinalueiden ajankohtaisista vaikuttamismahdollisuuksista, kaavoituksesta, tapahtumista ja muista asioista. Uutiskirjeitä on seitsemän Vantaan suuralueiden mukaan: Aviapolis, Hakunila, Tikkurila, Korso, Koivukylä, Kivistö ja Myyrmäki. Näiden lisäksi alueelliset uutiskirjeet käsittävät myös ruotsinkielisen Vanda Nytt-uutiskirjeen, jonka sisältö koskee koko Vantaata.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

[A-Ö](#)
[Teemat](#)

Asukasraati

Kohderyhmä:	Kaikille
Kesto:	2 – 6 kk
Monikielisyys:	Vaati tulkkausresurssin
Lisätietoa:	Osallisuuskoordinaattorit@vantaa.fi
Näin toteutat:	

Vantaalle perustettiin keväällä 2021 asukaskehittäjäryhmä Vantaan Vaikuttajat, josta muodostettavat asukasraadit toimivat osana eri toimialojen sekä toimialarajat ylittävien asiakokonaisuuksien valmistelu- ja kehittämistyötä. Asukaskehittäjäryhmä muodostettiin 2000 henkilön otannalla väestörekisteristä ja mukaan ilmoittautui yli 100 vantaalaista.

Asukasraadeissa asukkaita edustava joukko kokoontuu tapaamisiin keskustelemaan ja vaihtamaan näkemyksiään käsiteltävänä olevasta asiasta yleensä noin 2–4 kertaa ja lopputuotteena raatien tapaamisesta muodostuukin monesti julkilausuma, jolla asukkaat ilmaisevat tapaamisissa syntyneet ajatuksensa ja näkökulmansa kyseessä olevan asian valmisteluun. Asukasraatien työskentelyä voi fasilitoida monella tavalla esimerkiksi hyödyntäen erilaisia työpaja- ja dialogimenetelmiä. Olennaista työskentelyssä ovat erilaiset asiantuntijapuheenvuorot ja taustoittavat materiaalit, joiden kautta osallistujat saavat ymmärrystä raadin aiheesta. Asukasraateja voi hyödyntää kuitenkin hyvin erilaisissa projekteissa ja prosesseissa, suunnittelun ja strategiatason asioista hyvinkin konkreettiseen palvelutasoon saakka!

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Edustuksellinen osallisuus

Kohderyhmä:	Kaikki ja lapset ja nuoret	
Kesto:	sovittavissa	
Monikielisyys:	Tulkkaus ja käännös tarvittaessa	
Lisätietoa:		
Näin toteutat:		

Kaikilla aikuisilla, johtajilla ja esimiehillä on eri instituutioissa tärkeä rooli lasten ja nuorten osallisuutta ja yhteistyötä tukevien tahtotilan ja rakenteiden luomisessa ja ylläpitämisessä

- Tue oppilaskuntatoimintaa sekä erilaisten lasten ja nuorten siihen liittymistä (erilaisia rooleja ja tekemistä)
- Oppilas / opiskelija /asukasedustus erilaisissa työryhmissä ja päätöselimissä
- Lasten ja nuorten ääni mukaan kaikkiin päätöksiin: esimerkiksi päätös opettajan virasta (näytetunti ja kysely)
- Omat osallisuusrakenteet: koulun/ryhmän oma perjantaiparlamentti (esiin ideat ja niiden edistyminen)
- Kerro selkeästi mihin voi vaikuttaa ja mihin ei. Missä ja milloin tulokset näkyvät. Perustele jos jokin ei toimi tai ideaa ei voida toteuttaa.

Empatiakartta

Kohderyhmä:	Kaikki
Kesto:	15min-1h
Monikielisyys:	Voi toteuttaa millä kielellä vain
Lisätietoa:	https://innokyla.fi/fi/tyokalut/empatiakartta
Näin toteutat:	

Empatiakartta lisää asiakasymmärrystä havainnoinnin avulla ja voi olla osa palvelumuotoiluprosessia. Empatiakarttaa voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun haastatellaan asiakasta näköyhteydellä tai tarkkaillaan/havainnoidaan asiakasta hänen käyttäessään palvelua.

Empatiakarttaan kirjataan asiakkaan tulkitut tai ääneen lausutut tunteet, pelot, odotukset, toiveet ym. liittyen tiettyyn palveluun. Myös sellaiset, joita hän ei itse osaa sanoa, mutta jotka tulee tarkkailtaessa esille. Esimerkiksi joku kohta sähköisen lomakkeen täyttämisessä tuskastuttaa tai joku kohta sujuu tosi helposti. Empatiakartan voi laatia myös henkilöstö erilaisista käyttäjäprofiileista kokemustensa perusteella.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Erätauko-dialogi

Kohderyhmä:	Kaikille, lapsille soveltaen	
Kesto:	1,5-4h	
Monikielisyys:	Erikieliset ryhmät mahdolliset	
Lisätietoa:	https://www.eratauko.fi/	
Näin toteutat:		

Erätauko on dialogimenetelmä rakentavan ja tasavertaisen keskustelun käymiseen, erityisesti haastavissa aiheissa, mutta sopii melkein mihin vain. Tavoite on saada mukaan eritaustaisia ihmisiä, jotka eivät muuten ehkä tulisi saman pöydän ääreen. Erätauon tavoite on lisätä ymmärrystä keskustelun teemasta, ei päästä yhteisymmärrykseen tai ratkaista ongelmaa. Ratkaisuehdotuksia saattaa kyllä syntyä. Erätaukoa voi hyödyntää osana kehittämisprosessia, erityisesti sen alussa. Vantaa järjestää Erätauko-ohjaajakoulutuksia (kts. Osuma), alkuun pääsee myös Erätauko-säätiön työkaluilla ja materiaaleilla.

Lasten (tai lasten ja aikuisten yhteisessä) Erätauossa voi hyödyntää sovellettuja pelisääntöjä*. Muuta huomioitavaa lasten kanssa: Lyhyempi kesto, pariporinoiden hyödyntäminen, kysymys riittävän yksinkertainen, opettajan/ohjaajan läsnäolo esim. kirjurina, huoltajille tiedoksi keskustelun tavoite ja aika.

Sovellus: Erätauon voi toteuttaa myös etätaukona.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Havainnointi

Kohderyhmä:	Kaikki
Kesto:	Valittavissa
Monikielisyys:	Kyllä
Lisätietoa:	
Näin toteutat:	

Havainnointi menetelmänä on prosessi, jonka avulla voidaan kerätä tietoa esimerkiksi päätöksenteon tueksi. Havaintoja kerätään eri tilanteista ennen ”analysointia” tai johtopäätösten tekoa. Havainnointia voidaan toteuttaa hyvin monenlaisissa tilanteissa ja tiloissa.

Havainnot kohdistuvat ihmisten toimintaan ja käyttäytymiseen, kuten esimerkiksi siihen, miten tutkittavaa ilmiötä käytetään tai miten ihmiset toimivat ilmiöön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Havainnointia voidaan tehdä sekä ihmisten sanallisesta että sanattomasta ilmaisusta. Havainnoitsijan, on pystyttävä erottamaan omat havaintonsa siitä, miten muut ihmiset kuvailevat tai kertovat omista havainnoistaan. Havaintoja voidaan dokumentoida monin tavoin, esimerkiksi tekemällä muistiinpanoja, valokuvaamalla, äänittämällä tai videoimalla.

Lasten parissa tehtävässä havainnoinnissa lapsen tai lasten toimintaa ja käyttäytymistä havainnoidaan kokonaisuutena arjen eri tilanteissa. Havainnoinnin tavoitteena on pyrkiä kuvailemaan kokemuksia ja havaintoja arkikielellä, tarkistaa omien olemassa olevien oletuksien paikkansa pitävyyttä ja löytää tuoreita oivalluksia. Havainnoimalla saatu tieto auttaa esimerkiksi järjestämään lapselle/lapsille sopivaa toimintaa. Katso myös: [Huomaa minut!](#)

Huomaa minut!

Kohderyhmä:	Lapset (erityisesti alle kouluikäiset)
Kesto:	10-30 min
Monikielisyys:	Lomakkeet myös ruotsiksi ja englanniksi
Lisätietoa:	MLL:n opas
Näin toteutat:	

MLL:n kehittämä menetelmä erityisesti pienen lapsen osallisuuden tukemiseen. Huomaa minut! -osallisuustyökalun avulla saadaan palautetta lapselta ja lapsen silmin. Se pysäyttää aikuisen ohjatusti seuraamaan lasta ja pohtimaan lapsen toiveita ja ajatuksia. Käytetään lapsen luontaisessa lähiympäristössä/tilanteessa joka liittyy konkreettisesti lapsen arkeen.

Tutustu oppaaseen ja lomakkeeseen linkin kautta. Valitse hetki lapsen tarkkailuun. Saat lapsen kokemustietoa vietäväksi eteenpäin yksittäisinä palautteina tai kootusti osaksi palvelun/organisaation kehittämistä päätöksentekoa.

Voi hyödyntää esim. avoimen kohtaamispaikkatoiminnan tai lapsen vasu-keskustelun yhteydessä. Vanhempi osaa parhaiten tulkita lastaan, mutta myös työntekijä voi käyttää menetelmää. Työntekijän/ohjaajan kannattaa havainnoida siksi, että se auttaa näkemään lapsen yksilönä, jonka mielipide on tärkeä.

Jalkautuminen

Kohderyhmä:	Kaikki	
Kesto:	Valittavissa	
Monikielisyys:	Jalkautujan kielitaidon mukaan tai tulkattuna	
Lisätietoa:	Jalkautuvan nuorisotyön opas	
Näin toteutat:		

Joskus asukkaiden tavoittaminen onnistuu tehokkaimmin menemällä sinne, missä ihmiset ovat jo valmiiksi. Jalkautuminen voi tapahtua esimerkiksi kaupunginosatapahtumaan, kaupungin palveluun, torille tai kadulle. Jalkautumisen tavoitteena on tyypillisesti:

- Kohdata asukkaita
- Kartoittaa ilmiöitä, kerätä tietoa
- Hyödyntää saatua tietoa jalkautumisen jälkeen

Jalkautuessa mukana voi olla nopeasti täytettävä kysely tai suunnitelma, jota voi kommentoida. Tai tietoa voi kerätä myös havainnoimalla tai haastattelemalla. Jalkautuessa tulee olla tunnistettavissa eli varaa mukaan huomioliivi tai kaupunginliivi, nimilappu tai vaikka telttakatos, jolla erotut. Jalkautua voi organisaation sisällä. Esimerkiksi kouluissa koulukuraattorit ja terveydenhoitajat jalkautuvat työhuoneistaan käytäville ja pihalle välitunneilla. Kaupungin palvelujen kautta voi tavoittaa hyvin erilaisia kohderyhmiä ja jalkautua voi myös johonkin kaupungin palveluun tai toimintamuotoon, kunhan asiasta on sopinut ennakkoon järjestäjän kanssa. Katso vinkit yhteistyöhön [koululuokkien](#) ja [päiväkotiryhmien](#) kanssa.

Kahvilatyöskentely

Kohderyhmä:	Kaikille koululaisista alkaen
Kesto:	1,5-4h
Monikielisyys:	Voidaan tulkata
Lisätietoa:	Innokylä Setlementti
Näin toteutat:	

Erilaisia kahvilamaisia työpajamenetelmiä on useita, kuten Learning Cafe ja World Cafe. Perusidea on jakaa osallistujat "kahvilapöytiin", joissa rennosti ideoidaan, haetaan vastauksia tiettyihin kysymyksiin tai jaetaan kokemuksia ja oppeja muille. Noin 20-30 min kuluttua ryhmä vaihtaa pöytää eri teemaan, kunnes kaikki teemat on käyty läpi.

Tyypillisesti kahvilapajassa käsitellään 3-4 teemaa/kysymystä. Pöydissä voi olla ryhmien ulkopuolinen fasilitaattori, joka esittelee aiempien ryhmien tuotokset ja vetää keskustelua. Toinen vaihtoehto on, että ensimmäiseen pöytään jää yksi ryhmän jäsenistä jakamaan ryhmän tuottamaa viisautta. Ajatuksia voi kirjata paperipöytäliinaan, lapuille tai sähköiselle alustalle. Alussa on hyvä olla yhteinen johdanto teemaan ja käydä läpi tai luoda yhdessä keskustelun pelisäännöt. Lopussa voidaan kuulla ryhmien koosteet ja/tai äänestää parhaista ideoista. Tärkeää muistaa myös kertoa, mitä tapahtuu kahvilatyöskentelyn jälkeen. Ja kyllä, kahvia ja pullaa kannattaa ehdottomasti olla tarjolla!

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

[A-Ö](#)
[Teemat](#)

Kevennetty osallistuva budjetointi

Kohderyhmä:	Kaikille, lapsille soveltaen
Kesto:	Valittavissa
Monikielisyys:	Kääntäminen mahdollista
Lisätietoa:	
Näin toteutat:	

Osallistuvan budjetoinnin menetelmää voi hyödyntää kevennetysti. Esimerkiksi ideoiden kehittäminen ehdotuksiksi asukkaiden kanssa voidaan jättää pois siten, että kaupungin asiantuntijat valitsevat ideoista toteutuskelpoiset ja hinnoittelevat ne.

Osallistuvaa budjetointia osana hanketta tai pienemmän yksikön toimintaa. Tällöin ehdotusten jalostaminen on kevyempää kun mukana ei ole useita toimialoja. Silloin myös ideoinnin mahdollisuudet ovat asukkaille ovat suppeammat.

Osallistuvan budjetoinnin menetelmää voi myös keventää niin, että asukkaat äänestävät kaupungin valmistelemista kohteista. OsallistuvaVantaa.fi:ssä voi helposti luoda sähköisen kyselyn, jossa vastaajat voivat jakaa tietyn summan valmiiksi valittujen ehdotusten välillä. Esimerkiksi asukkaat voisivat äänestää millaisia harrastustarvikkeita asukastilaan hankitaan tai mitä kalusteita uuden tai peruskorjatun koulun tiloihin valitaan. OsallistuvaVantaa.fi-kyselyn avulla budjetoinnissa on myös mahdollista hyödyntää karttaa pohjana. Esimerkiksi asukkaat voisivat valita mihin sijoittelisivat uusia istutuksia ja mitä kasveja istutuksissa tulisi olla.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

[illegible]

Vantaalla on käynnissä KAP Vantaa -hanke, jossa koulutetaan kokemusasiantuntijoita Vantaan sote-palveluihin esimerkiksi asiakastyöhön, palvelujen kehittäjiksi sekä kokemustutkijoiksi. Lisäksi hankkeessa luodaan pankki, jonka avulla kokemusasiantuntijoiden osaamisen levittäminen on helppoa ja systemaattista. Vantaan kaupunki on sitoutunut tilaamaan hankkeen koulutettuja kokemusasiantuntijoita erilaisiin palkkioperusteisiin työtehtäviin sote-palveluissa. (lähde: KAPVantaa.fi)

Kuvakyselyt ja -palaute

Kohderyhmä:	Lapset ja erityisryhmät
Kesto:	0,5-2h
Monikielisyys:	Voi kääntää tai pelkät kuvat riittävät
Lisätietoa:	Papunet
Näin toteutat:	

Lasten ja erityisryhmien kyselyissä on hyvä käyttää selkokieltä ja kuvia kysymysten sekä vastausvaihtoehtojen selkiyttämiseksi.

Sähköisiin ja paperikyselyihin hyviä kuvia saa ladattua esimerkiksi Papunetistä.

Tilan tai ympäristön kehittämistä havainnollistamaan kannattaa käyttää kuvia tai kävelyä tilassa ennen kyselyä. Jos lapsi osaa käyttää puhelinta, voi häntä pyytää myös ottamaan kuvan ja lisäämään sen kyselyvastaukseen. Opettaja/avustaja voi tarvittaessa auttaa.

Palvelun tai tapahtuman palautekyselyssä toimii esim. peukkujen antaminen, hymynaaman valitseminen, tarran vieminen sopivan kuvan alle tai pallon vieminen hymynaamalla tai peukulla varustettuun purkkiin.

Myös vieraskieliset vastaajat hyötyvät kuvien lisäämisestä kyselyihin.

Open Space -työpajamenetelmä

Kohderyhmä:	Kaikille
Kesto:	2 h – 2 päivää
Monikielisyys:	-
Lisätietoa:	Lisätietoa Innokylästä
Näin toteutat:	

Open Space on työpajamenetelmä, jossa ei ole etukäteen valmisteltua agendaa, vaan osallistujat luovat sen itse ja toimivat itseohjautuvasti. Fasilitaattorin tehtävänä on aluksi kertoa menetelmää, siinä noudatettavista periaatteista ja auttaa ryhmä alkuun. Open Space pyrkii simuloimaan konferenssien kahvipöytäkeskusteluja.

Open Space menetelmä koostuu kolmesta vaiheesta. Ensimmäisenä muodostetaan agenda, jossa aiheita käsitellään rinnakkaisissa keskusteluissa. Aiheita voi ehdottaa kuka vaan ja ehdottaja sitoutuu emännöimään aiheen keskustelua ja tekemään siitä muistiinpanot. Kun yhteinen agenda on luotu, siirrytään keskusteluihin. Aiheen ehdottajat pitävät kirjaa ja pysyvät yhdessä keskustelussa. Muut osallistujat liikkuvat niihin keskusteluihin, jotka kiinnostavat heitä ja joihin heillä on annettavaa. Lopuksi kokoonnutaan yhteen ja jaetaan eri keskusteluissa syntynyttä antia.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Palautehaastattelu

Kohderyhmä:	Kaikille, lapsille soveltaen
Kesto:	Riippuu haastateltavien määrästä
Monikielisyys:	Kääntäminen ja tulkkaus on mahdollista
Lisätietoa:	Haastattelu - Opintokeskus Sivis (ok-sivis.fi)
Näin toteutat:	

Palautehaastattelu on hyvä tapa kerätä etenkin laadullista tietoa. Haastattelu on mahdollista toteuttaa kasvokkain tai etäyhteyksin ja se soveltuu hyvin käytettäväksi myös palautekyselyn/lomakkeen kanssa rinnakkain. Haastattelu on muistiinpanojen lisäksi mahdollista tallentaa. Haastattelulla on mahdollista saada syvällisempää tietoa kyselyyn verrattuna mutta haastattelujen toteuttamiseen, niiden purkuun sekä tulosten analysoimiseen on varattava riittävästi aikaa.

Palautekysely

Kohderyhmä:	Kaikille, lapsille soveltaen	
Kesto:	5-20 min	
Monikielisyys:	Kyselyt voidaan kääntää	
Lisätietoa:		
Näin toteutat:		

Palautekysely on hyvä tapa kerätä tietoa ja palautetta palveluun tai osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuteen, esimerkiksi asukastilaisuuteen tai asukasraatiin, osallistuneilta. Palautekysely voidaan toteuttaa sähköisesti tai paperikyselynä. Palautekyselyssä kannatta kysyä sekä onnistumisia että kehittämiskohteita. Palautekyselyissä voi käyttää [asiakaskokemuksen mittareita](#) kuten Net Promoter Scorea.

Ks. Myös [kuvakysely ja -palaute](#)

Sadutus

Kohderyhmä:	Erityisesti lapsille, mutta miksei vanhemmillekin
Kesto:	15-30min
Monikielisyys:	Saduttajan on hyvä osata lapsen äidinkieltä, sadut voidaan kääntää
Lisätietoa:	Maailmankoulun sadutusohje LKT-verkoston sadutusohje
Näin toteutat:	

Sadutus on menetelmä, joka tukee lapsen äänen kuulluksi tulemistä ja auttaa näkemään asiat lapsen näkökulmasta. Lasta pyydetään kertomaan satu, ja luvataan kirjata se ylös juuri niin kuin lapsi sen kertoo. Sen jälkeen satu luetaan lapselle, ja hän saa vielä muuttaa haluamiaan kohtia. Sadulle voidaan antaa teema (josta kaivataan lapsen näkemyksiä). Lapsen osallistuminen on aina vapaaehtoista. Kuvista ja saduista voidaan tehdä lapsen luvalla näyttely tai kirja.

Sovellus: Lasta voidaan myös pyytää piirtämään tai rakentamaan esim. legoilla ja sen jälkeen kertomaan satu luomuksestaan.

Teemakävelyt

Kohderyhmä:	Kaikki, soveltaen lapsille
Kesto:	30min-2h
Monikielisyys:	Voidaan tulkata
Lisätietoa:	https://rikoksentorjunta.fi/turvallisuuskavelyt https://innokyla.fi/fi/tyokalut/empatiakavely
Näin toteutat:	

Teemakävelyllä voidaan käydä asukkaiden kanssa läpi esimerkiksi alueen kehittämissuunnitelmia, arvioida jotain kohdetta/palvelua tai kerätä osallistujien kokemuksia esim. turvallisuudesta tai viihtyisyydestä kehittämisen pohjaksi. Maastokävelyllä tutustutaan maastossa tiettyyn kohteeseen (esim. asemakaavatyö tai muu suunnittelukohde) ja havainnoidaan yhdessä maastoa.

Kävelyllä voidaan pyytää osallistujia kertomaan kehittämisideoita, kokemuksia tai mielipiteitään suunnitelmiin. Ennen kävelyä sen käydään läpi kohdetta ja kävelyn tavoite, tarkoitus ja tulosten hyödyntäminen kerrotaan osallistujille. Kirjuri tai osallistujat voivat kirjata ajatukset ylös reitin varrella paperille tai esim. kännykällä muistoon tai sähköiselle muistilappuseinälle (padlet, flinga..). Lapsille voi olla luontevampaa piirtää tai valokuvata havaintojaan. Kävely voi toimia hyvin myös työpajan tai asukastilaisuuden "lämmittelynä". Kävelyreitin suunnitteluun voi olla hyvä ottaa kohderyhmä tai paikallinen toimija mukaan.

Testaa ja kerro etukäteen, jos reitti ei sovellu liikuntarajoitteisille. Sovellus: Empatiakävelyllä työntekijä käy läpi tiloja/reittejä esim. lastenvaunuja työntävän tai näkövammaisen rooliin samaistuen.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Toiminnallinen tiedonkeruu

Kohderyhmä:	Erityisesti lapset ja nuoret, vieraskieliset
Kesto:	Valittavissa
Monikielisyys:	Kyllä
Lisätietoa:	
Näin toteutat:	

Kun kerätään tietoa ja mielipiteitä lapsilta ja nuorilta, kannattaa muistaa, että perinteinen kysely ei ole kovin lähestyttävä tai innostava tiedonkeruun tapa. Kyselyn muokkaaminen [kuvakyselyksi tai -palautteeksi](#) auttaa jo paljon, mutta tietoa voi kerätä myös toiminnallisesti. Esimerkkejä toiminnallisesta tiedonkeruusta

- Piirtäminen
- Lumiukkojen, -linnojen tai -rakennelmien tekeminen
- Muovailuvahasta, savesta tai foliosta muovaileminen
- Legoista rakentaminen
- Tarinankerronta, ks. myös [sadutus](#)

Tiedonkeräämisessä toiminnallisesti on tärkeä miettiä, mitä tietoa halutaan kerätä ja sovittaa menetelmä sen mukaan. Esimerkiksi, jos halutaan kehittää koulun pihaa, voidaan legoista rakentamalla saada tietää, minkä näköinen piha olisi lapsille mieluisin. Toisaalta, jos lapsia pyydetään piirtämään, miten he leikkivät tai haluaisivat leikkiä pihalla, saadaan tietoa tarvittavista toiminnallisuuksista. Toiminnallisessa tiedonkeruussa tulee muistaa ikäkausitasoisuus, joskin myös aikuisille se voi olla virkistävä ja innostava tapa osallistua.

Tulevaisuuden muistelu

Kohderyhmä:	Asiakkaat tai yhteiskehittäminen
Kesto:	1 - 3 h riippuen ryhmän koosta
Monikielisyys:	Soveltuuko käytettäväksi monikielisenä
Lisätietoa:	Lisätietoa Innokylästä
Näin toteutat:	

Tulevaisuuden muistelu on yhteistyömenetelmä, joka on kehitetty moniammatilliseen asiakastyöhön tavoitteena asiakkaan hyvän tulevaisuuden ennakointi. Menetelmä soveltuu asiakastyön lisäksi myös esimerkiksi verkostomaiseen kehittämistyöhön ja hanketyöhön. Menetelmässä nykyisyyttä lähestytään takautuvasti tulevaisuudesta käsin.

Menetelmässä jokainen osallistuja saa vuorollaan kertoa ajatuksiaan toivottavasta tulevaisuudesta sekä jakaa huoliaan. Lopuksi luodaan keskustellen etenemissuunnitelma ja sovitaan seuraavista askelista. Menetelmässä fasilitaattori esittää osallistujille kolme kysymystä, joista ensimmäisellä kartoitetaan toiveita tulevaisuudelle, toisessa pohditaan miten toivottuun tulevaisuuteen on päästy ja kolmannessa mietitään huolia ja niiden vähentämistä. Tarkemmat esimerkkikysymykset löydät Innokylän sivuilta.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

Verkkokeskustelu

Kohderyhmä:	Kaikille	A close-up photograph showing a person's hands typing on a silver laptop keyboard. The person is wearing a patterned shirt and a watch.
Kesto:	Valittavissa	
Monikielisyys:	Rinnakkain voidaan järjestää useilla kielillä.	
Lisätietoa:	Osallisuuspalvelut	
Näin toteutat:		

Verkkokeskustelulla tarkoitetaan tässä kirjoittamiseen perustuvaa keskustelua, joka voi olla luonteeltaan nopeaa tai hidasta.

Nopea keskustelu voidaan järjestää esimerkiksi jonkin tilaisuuden yhteydessä, jolloin oletetaan yleisön olevan paikalla tilaisuuden ajan. Keskustelu muistuttaa chatiä. Tähän soveltuvat esimerkiksi sosiaalisen median alustat kuten Facebookin livelähetysten kommentointi

Hidas keskustelu sopii jonkin ajankohtaisen aiheen tai teeman käsittelyyn. Esimerkiksi koulujen alkaessa voidaan varata pari viikkoa keskustelulle koulukiusaamisesta. Tällöin yleisön ei tarvitse olla paikalla koko keskustelun kesto. Keskustelu muistuttaa keskustelufoorumeilla käytävää keskustelua. Tähän soveltuvat esim. sosiaalisen median julkaisujen kommenttikentät.

Näin toteutat

- Suunnittele keskustelun tavoite, aihe, millä alustalla se käydään ja milloin.
- Keskustelulla kannattaa olla jokin heräte esimerkiksi tilaisuuden stream, video tai uutisjulkaisu, joka johdattaa aiheeseen.
- Julkaise keskustelu alustalla aluksi keskustelun pelisäännöt, moderoinnin perusteet ja keskustelun kesto.
- Vastaa kysymyksiin ja herättele keskustelua.
- Moderoi keskustelua eli poista epäasialliset kommentit.
- Sulje keskustelu, kiitä keskustelijoita ja kerro mitä kertyneillä tiedoilla tehdään/seuraavaksi tapahtuu.

Takaisin
sisällys-
luetteloon:

[A-Ö](#)
[Teemat](#)

Vertais- ja vapaaehtoistoiminta

Kohderyhmä:	Lapset ja nuoret, mutta sopii kaikille
Kesto:	muunneltavissa
Monikielisyys:	huomioitavissa
Lisätietoa:	Osallistuminen ja vaikuttaminen kouluissa Vapaaehtoistoiminta Vantaalla Verso - vertaissovittelu
Näin toteutat:	

Toiminnalliset vastuutehtävät kasvattavat osallisuuden kokemusta. Vapaaehtoinen vertaistoimija voi olla lapsi tai nuori (tai pari/ryhmä), joka esimerkiksi ohjaa muille lapsille/nuorille koulupäivän aikaista tai välituntiliikuntaa.

Myös kaverioppilastoiminnasta on hyviä kokemuksia kouluilta. Kaverioppilaan ei tarvitse olla koulussa menestynyt, mutta riittävät sosiaaliset taidot omaava, jonka tehtävänä on viedä hyvää mieltä ryhmäänsä ja kerätä sieltä ideoita kaverioppilastoimintaan. Tukioppilastoiminta on vapaaehtoistoimintaa. Tukarit voivat tarjota vertaistukea ja edistää kaverisuhteita esimerkiksi päivystämällä välituntisin kaveripenkillä. Vertaissovittelussa eli Versossa sovittelijoiksi koulutetut koulun henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa.

Viestintävapaaehtoiset voivat auttaa aikuisia tekemään lapsille/nuorille sopivaa somesisältöä tai muotoilemaan kyselylomakkeita.

Onnistuakseen vertais- ja vapaaehtoistoiminta tarvitsee ensinnä vapaaehtoisten rekrytoinnin, sitten alkuinfon/koulutuksen sekä tukea - yhteyshenkilön, yhteisiä koulutuksia, kokemusten jakoa ja palkitsemishetkiä.

Yhteistyö koululuokan kanssa

Kohderyhmä:	Lapset ja nuoret	
Kesto:	sovittavissa	
Monikielisyys:	Tulkkaus ja käännös tarvittaessa	
Lisätietoa:	Perusopetus Vantaalla	
Näin toteutat:		

Ota yhteys aluepäällikköön tai koulun rehtoriin. Kerro mihin lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ja miksi heidän näkemyksiään kaivataan. Tarjoudu tuottamaan materiaalia oppitunnille tai toteuttamaan haastattelut, kysely, työpaja tms. yhteistyössä opettajan kanssa. Valitkaa menetelmä yhteistyössä ja pohtikaa minkä oppitunnin tai kokonaisuuden sisältöön se parhaiten sopisi (esim. piirtäminen kuvaamataidon tunnille). Pyydä kommentteja suunnitelmaan henkilökunnalta sekä sopivaa aikaa. Voit myös kysyä oppilasedustajia avuksi kyselyn, työpajan tms. suunnitteluun.

Sopikaa, miten huoltajille viestitään osallistumisesta (esim. Wilma-viesti). Jos lapsia on tarkoitus kuvata tai videoida, tarkista kuvausluvat etukäteen. Varaa etukäteen erikseen aikaa kyselyn aiheeseen tutustumiseen luokassa tai ryhmässä. Näin osallistuminen on myöhemmin helpompaa. Käytä selkeää kieltä, kuvia tukena ja tarvittaessa käännöksiä sekä tulkkausta. Huomioi, että kaikilla oppilailla luokasta riippumatta on yhtäläinen oikeus osallistua. Tietyissä kouluissa on erityisluokkia, joiden soveltavasta tavasta osallistua voi sopia erikseen. Kerro selkeästi mihin voi vaikuttaa ja mihin ei sekä milloin ja missä tulokset näkyvät. Kerro, miten lapset saavat kuulla tuloksista. Muista kertoa myös perustelut, miksi joitain ideoita ei voinut toteuttaa. Kerää palautetta osallistumisesta.

Yhteistyö päiväkotiryhmän kanssa

Kohderyhmä:	Lapset
Kesto:	sovittavissa
Monikielisyys:	tulkaus/käännös tarpeen mukaan
Lisätietoa:	Lisätietoa varhaiskasvatuksesta
Näin toteutat:	

Ota yhteyttä varhaiskasvatuksen aluepäällikköön tai päiväkodin johtajaan ja tiedustele mahdollisuutta yhteistyöhön. Yhteistyötä toivotaan tehtävän silloin, kun lapsilla on oikea mahdollisuus vaikuttaa. Kerro mihin lapsilla olisi mahdollisuus vaikuttaa ja miksi heidän näkemyksiään kaivataan. Tarjoudu tuottamaan materiaalia ryhmässä käsiteltäväksi tai tulemaan paikan päälle vetämään työpaja/haastattelu tms. yhdessä ryhmän kasvattajan kanssa.

Pohtikaa tarkempi kohderyhmä ja miten asian käsittely tai vierailu sopisi mahdollisimman helposti päiväkodin rytmiin ja suunnitelmiin. Pohtikaa palkitsemista, voivatko lapset saada palkinnoksi esimerkiksi tarran, heijastimen tai keksin? Kommentoiduta vierailun tai työpajan kulku ja menetelmät päiväkodin henkilökunnalla. Valitse käytätkö havainnointia, haastattelua, sadutusta, (kuva)kyselyä, piirtämistä tai muuta lapsilähtöistä menetelmää. Muista kuvatuki ja tarvittaessa tulkaus.

Pyydä lapsilta ja heidän huoltajiltaan lupa osallistumiseen (muista monikielisyys), osallistuminen on aina vapaaehtoista. Jos lapsia on tarkoitus kuvata tai videoida, pyydä myös siihen lupa. Esittele lapsille, mihin he voivat vaikuttaa (ja reunaehdot, mihin ei), miten ja milloin vaikutukset näkyvät. Kerää palautetta osallistumisesta. Ole aidosti kiinnostunut lasten näkemyksistä. Kerro miten ja milloin tuot työn tuloksia heille tutustuttavaksi. Huomioi, että kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus osallistua. Tietyissä päiväkodeissa on pienennettyjä ryhmiä varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuella.

Sovellus: Jos haluat tavoittaa huoltajia, tai lapsen parhaiten tuntevan mukaan, pohtikaa voitteko järjestää huoltajatilaisuuden, huoltaja-avusteisen kyselyn tai lapsi-vanhempi -työpajan.

HUOM: Tutkimuksiin pitää hakea virallinen tutkimuslupa varhaiskasvatuksen kehittämispäällikön kautta.

Yhteisötaide

Kohderyhmä:	Kaikille
Kesto:	Valittavissa
Monikielisyys:	Soveltuu monikieliseksi
Lisätietoa:	Vantaan taidemuseo Artsi
Näin toteutat:	

Yhteisötaiteessa yhteisö toteuttaa jonkin taideteoksen useimmiten taitelijan kanssa yhteistyössä. Yhteisötaiteen ytimessä on yhteisö; taidetta tehdään yhteisön ehdoilla, sen jäsenten kanssa ja nimenomaan heitä varten. Toiminta kohdistuu usein tekijöiden ja kokijoiden omaan ympäristöön. Yhteisötaide voi luoda kuulumisen tunnetta, voimaantumista ja osallisuutta.

Vantaalla yhteisötaidetta on toteutettu esimerkiksi [asukastiloissa](#) sekä katuympäristössä ja muissa tiloissa esimerkiksi [Street Art Vantaa-kollektiivin](#) kanssa.

Lisätietoja

[Lapsikeskeinen palvelumuotoilu \(Pelastakaa Lapset\)](#)

[Lasten kuulemisen menetelmiä \(UNICEF\)](#)

[Kooste demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvistä käytänteistä \(OPH\)](#)

[Innokylä](#)

[Fasilitaattorin työkirja](#)